

Vergaderjaar 2007–2008

25 834

Problematiek rondom asbest

22 343

Handhaving milieuwetgeving

Nr. 49

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 juli 2008

Met deze brief wil ik u op de hoogte brengen van de stand van zaken van de verschillende onderdelen van het asbestdossier. Eerder heb ik u over de voortgang bericht in mijn brief van 5 december 2007¹ en in het Algemeen Overleg van 13 februari 2008².

Tevens zal ik in deze brief ingaan op mijn toezeggingen, zoals gedaan tijdens het genoemde Algemeen Overleg, te weten een reactie op het SP rapport *Help Asbest het dak af*, een reactie op de actie van LTO Noord betreffende het vervangen van asbestcementdakplaten door zonnepanelen, u te voorzien van nadere informatie over de voorlichting aan gemeenten en waar burgers terecht kunnen met vragen over asbest.

Hieronder schets ik allereerst de algemene uitgangspunten van het asbestbeleid. Vervolgens zal ik ingaan op de specifieke onderwerpen die thans in het asbestdossier spelen.

1. Bescherming tegen asbestblootstelling

In het verleden is asbest op grote schaal toegepast in tal van producten die in onze samenleving in gebouwen en objecten terecht zijn gekomen. Vanaf de jaren zeventig in de vorige eeuw is geleidelijk regelgeving ontstaan om de blootstelling aan asbest, ook in lage concentraties zoveel mogelijk te voorkomen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een algeheel verbod op de toepassing van asbestproducten.

Vanaf het moment van blootstelling aan asbest tot het moment dat de ziekte mesothelioom zich openbaart kan een periode van enkele decennia zitten. De meeste asbestslachtoffers worden op dit moment veroorzaakt door beroepsmatige blootstelling in het verleden. Het aantal slachtoffers ten gevolge van beroepsmatige blootstelling aan asbest zal in de toekomst afnemen. Het aantal niet-beroepsmatig blootgestelde slachtoffers aan asbest zal relatief belangrijker worden. Het totaal aantal slachtof-

¹ TK 22 343, nr 183, Brief van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 5 december 2007.

² TK 25 834, TK 22 343, nr 47. Verslag van een Algemeen Overleg van 13 februari 2008.

fers als gevolg van blootstelling aan asbest zal echter in de komende jaren langzaam afnemen. Op dit moment overlijden er jaarlijks circa 400 mensen aan mesothelioom als gevolg van blootstelling aan asbest in het verleden.

Aangezien asbest nog steeds in grote hoeveelheden in de samenleving voorkomt, is goede regelgeving en naleving daarvan, van groot belang om de risico's die bij onzorgvuldig handelen ontstaan te voorkomen. Het uitgangspunt van het beleid is dan ook om in de gehele asbestketen te voorkomen dat grote risico's ontstaan. Daar waar wel onaanvaardbare risico's (dreigen te) ontstaan, is regelgeving en toezicht op de goede uitvoering van de regelgeving van belang.

Dit betekent in concreto dat voor bestaande bronnen die op dit moment een groot risico vormen (de grote aantallen wegen en paden in de regio's Hof van Twente en Harderwijk) actieve sanering de meest verantwoorde aanpak is. Het overige asbest dat voornamelijk in gebouwen aanwezig is, gaat over het algemeen pas een potentieel risico vormen op het moment dat het wordt verwijderd, bij renovatie of sloop.

Onderzoek in 1999 door TNO heeft duidelijk gemaakt, middels berekeningen, dat in Nederland sprake is van ongeveer 0,1 tot 0,2 asbestslachtoffers per jaar als gevolg van al het asbest dat in gebouwen en objecten aanwezig is. Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat deze berekeningen niet meer geldig zijn. Wel zullen de ook door TNO geraamde kosten van een verplichte asbestinventarisatie en verwijdering in niet-sloopsituaties ondertussen hoger zijn. Mijn voorganger concludeerde daarom al dat een verplichte asbestinventarisatie in niet-sloopsituaties niet aan de orde is. Het is veruit het meest kosteneffectief om voor de verantwoorde verwijdering (op grond van bestaande regelgeving op gebied van milieu en arbo) aan te sluiten bij het moment dat uit oogpunt van technische staat of gebruik het gebouw gerenoveerd of gesloopt wordt.

Dit is ook de lijn die ik wil voortzetten.

2. Asbestwegen

Zoals in de brief van 5 december 2007 werd aangegeven zijn er bij de aanbesteding van de opdrachten voor sanering van asbestwegen in de regeling voor de tweede fase vertragingen opgetreden door juridische complicaties. Deze zijn inmiddels achter de rug en de saneringen in de twee gebieden, Hof van Twente en Harderwijk, zijn dan ook gestart. Ik ga er van uit dat de beoogde einddatum, eind 2010, nog steeds gerealiseerd wordt.

De voorbereidingen van de uitvoering van de derde fase sanering asbestwegen in de twee regio's is inmiddels gestart. Een eerste verificatie van alle meldingen heeft plaatsgevonden zodat het technisch onderzoek naar de aard en omvang van de verontreinigingen vlot kan worden uitgevoerd. De doelstelling is om de saneringen in deze derde fase voor einde 2011 te hebben afgerond. Naar verwachting zullen de eerste aanbestedingen voor de saneringen einde 2008 plaatsvinden.

Op basis van schattingen van het projectbureau dat met de uitvoering van de derde fase belast is zijn er nog maximaal enkele honderden locaties die niet door de eigenaren gemeld zijn voor een van de saneringsregelingen. De VROM Inspectie is gestart met een onderzoek om die locaties alsnog te achterhalen. De eigenaren van die locaties worden aangeschreven om de locaties alsnog en op eigen kosten te laten saneren. Dit conform de landelijke aanpak voor asbestwegen.

Daarnaast heeft de VROM Inspectie afspraken gemaakt met gemeentes in de twee regio's om ook de wegen die in eigendom van de gemeente zijn zo snel mogelijk, maar uiterlijk einde 2011 te saneren.

Teneinde zo efficiënt mogelijk te werken wordt nauw samengewerkt met de provincies die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van fase twee. Binnen de randvoorwaarde van een tijdige afronding van de saneringen wordt in de samenwerking vooral gezocht naar het zoveel als mogelijk beperken van de overlast voor burgers door de planningen van de saneringen van fase twee en fase drie op elkaar af te stemmen.

Door deze gecombineerde aanpak zal einde 2011 het overgrote deel van de asbestwegen in de regio's Hof van Twente en Harderwijk zijn opgeruimd.

3. Verbetering van de ketenhandhaving

3.1 Voorlichting aan gemeenten en burgers

Zoals ik in mijn vorige brief aangaf zie ik de noodzaak voor een verbetering in de uitvoering van de aan asbestgerelateerde wetgeving door gemeenten. Met een gerichte voorlichtingsronde wil ik die verbetering faciliteren.

In het Algemeen Overleg van 13 februari jl. heb ik u toegezegd u nader te informeren over deze voorlichtingsronde en hoe ik daarbij de rol van de gemeente als bron van informatie voor de burgers wil versterken.

Op 1 oktober a.s. zal de voorlichting aan gemeenten starten vanuit een samenwerking tussen o.a. mijn ministerie, de VNG, de Vereniging BWT Nederland, het IPO en het LOM. De voorbereidingen daartoe zijn in gang gezet. In het laatste kwartaal van 2008 zullen gemeenten via diverse wegen worden gewezen op het belang van een zorgvuldige asbestverwijdering en op de gemeentelijke taak en verantwoordelijkheid daarbij. Uitgangspunt is dat waar mogelijk wordt aangehaakt bij lopende trajecten en dat de gemeenten op zowel het niveau van bestuur (urgentie) als management (organisatie) als werkvloer (inhoud) worden aangesproken. In aansluiting op de voorlichting aan gemeenten zorg ik voor een bewustwordingscampagne voor de burger. Deze zal indirect ook een positieve bijdrage leveren aan het serieus oppakken van de asbesttaak door gemeenten, aangezien burgers erop worden gewezen dat zij met hun vragen bij hun gemeente terecht kunnen en dat die hun adequaat bij zal staan.

3.2 Samenwerking in de keten

In het rapport van de Algemene Rekenkamer¹ is een aantal aanbevelingen opgenomen om de effectiviteit van de handhaving in de asbestketen te verbeteren. In hetzelfde rapport is ook mijn reactie, mede namens de ministers van SZW, Justitie en VenW besproken. De belangrijkste aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer worden opgevolgd. Momenteel vinden er op ambtelijk niveau gesprekken plaats tussen de beleidsdepartementen van VROM, SZW, VenW en Justitie, de inspectiediensten van deze departementen en VNG en het LOM. Dit overkoepelend overleg is erop gericht om samenhang en samenwerking in de handhaving te versterken. Daarbij is er tevens aandacht voor de samenhang tussen beleid en de knelpunten die door de handhavers in de praktijk worden ervaren.

Dit platform is een belangrijke voedingsbron voor de handhavingsprogramma's van de inspectiediensten en het LOM.

¹ TK vergaderjaar 2007–2008: ketenbesef op de Werkvloer, 31 394, nr. 1. Brief van de Algemene Rekenkamer.

4. Kostenverhaal en de TNS-regeling

Voor een tegemoetkoming in het leed van niet-loondienstgebonden asbestslachtoffers met mesothelioom is op 1 december van het afgelopen jaar de TNS-regeling in werking getreden. Op grond van de cijfers van het eerste kwartaal concludeer ik dat de uitvoering van deze regeling goed loopt en in een behoefte voorziet. Alle mensen met mesothelioom krijgen nu, voor zover zij onder de TNS-criteria of onder de TAS-criteria vallen, een tegemoetkoming van de overheid. Waar een aansprakelijke partij is aan te wijzen zal de Sociale Verzekeringsbank, als uitvoerder van de regeling, de kosten van de tegemoetkoming trachten te verhalen. Echter, voor de niet-loondienstgebonden slachtoffers is slechts in weinig gevallen een aansprakelijke partij aan te wijzen.

Daarom vervolg ik, nu de TNS-regeling loopt, mijn overleg met het bedrijfsleven over het nemen van een verantwoordelijkheid voor de kosten van asbestschade. Ik voer deze discussie in brede zin. Dat wil zeggen dat wordt gesproken over de verschillende categorieën van kosten, waaronder de tegemoetkomingen voor asbestslachtoffers. Het is een zoekproces naar een brede, billijke oplossing, die zo mogelijk een einde maakt aan discussies en juridische procedures. Het doel is een oplossing te vinden waarbij zoveel mogelijk van het probleem van het aanwezige asbest wordt opgelost. Als tussenstap op weg naar die brede oplossing heeft Eternit mij onlangs laten weten het inmiddels verlopen vrijwillige protocol voor milieuslachtoffers in de regio Goor te willen verlengen tot einde december 2009 en geografisch beperkt te verbreden.

5. Rapport Help asbest het dak af

Tijdens het Algemeen Overleg werd mij door het lid Poppe het boekje *Help asbest Het dak af* overhandigd, met daarin enkele voorstellen voor een aanpak van het asbestprobleem. Ik wil graag ingaan op deze voorstellen.

Meer voorlichting en onderzoek

Uit de rapportage van de VROM Inspectie die ik u eerder heb toegezonden¹ bleek dat een substantieel percentage van de gemeenten die hun zaken op het gebied van sloopvergunningen niet in orde had, ook de asbestregels onvoldoende had geïmplementeerd. Mijn conclusie was en is dat het vooral schort aan een goede uitvoering van de regels. De voorlichtingscampagne zal een belangrijke rol spelen in het verbeteren van deze situatie.

Daarnaast zal de VROM Inspectie de komende jaren het nu uitgevoerde onderzoek herhalen en de gemeenten aanspreken als zij de regels onvoldoende uitvoeren.

Inventarisatie en verplichte sanering in publieke gebouwen door gemeenten

Zoals hierboven reeds werd aangegeven zijn er op dit moment geen aanleidingen om het beleid van de afgelopen jaren te wijzigen ten aanzien van het verplichten van asbestsaneringen in niet-sloopsituaties.

In mijn voorlichtingscampagne aan gemeenten zal ik hen wel wijzen op de mogelijke risico's van het vrijkomen van asbestvezels in gebouwen van voor 1994 waar nog geen asbestsanering heeft plaatsgevonden, zodat zij de eigenaren van openbare gebouwen, waaronder scholen, kunnen wijzen op hun verantwoordelijkheid voor de gezondheid van werknemers en bezoekers in hun gebouwen.

¹ TK 25 834/TK 22 343, nr 46, 31 januari 2008, Brief van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Verplichte vervanging van asbestdaken

Zoals ik eerder aangaf heeft TNO in een onderzoek dat reeds aan uw

Kamer werd toegezonden, geconcludeerd dat er weliswaar veel asbest-cementplaten aan het verweren zijn, maar dat dit lang niet altijd betekent dat er ernstig gevaar is voor de omgeving. In verreweg de meeste gevallen zullen de vrijkomende vezels met het regenwater afspoelen en in het riool verdwijnen. Slechts in die gevallen waar geen dakgoot aanwezig is en door het afstromende water de vezels in het looppad kunnen komen en deze vervolgens mee naar binnen gelopen worden, kunnen verhoogde vezelconcentraties binnenshuis voorkomen. TNO schat dat dit slechts incidenteel het geval zal zijn. In de voorlichtingscampagne zullen eigenaren van gebouwen waar dit voor kan komen (voornamelijk schuren in de buitengebieden) er op worden gewezen dat het tijdig laten weghalen van (verweerde) asbestplaten in het belang is van henzelf en hun naaste omgeving. Die eigenaren kunnen op basis van de informatie zelf hun verantwoordelijkheid nemen.

Vervanging van asbestdaken door daken met zonneboilers of zonnepanelen (o.a. het LTO Noord initiatief)

Ik ben verheugd over de initiatieven die in het boekje worden beschreven van lokale en provinciale overheden die zich inzetten om de dakoppervlakken van bedrijfs- en agrarische gebouwen te gebruiken voor het opstellen van zonnepanelen en zonneboilers. Ik zie echter geen redenen om naast de bestaande regelingen het initiatief te nemen om asbestdaken te vervangen door zonnepanelen.

Onderzoek naar het verhalen van de kosten van sanering van asbestdaken op de producenten

Ik heb hier boven, onder punt 4, al aangegeven welke initiatieven lopen op het gebied van kostenverhaal.

6. Tot slot

Asbest en het leed van de slachtoffers gaat mij zeer aan het hart. Vanwege de ernst van de problematiek blijft het op dit moment vooral zaak om aandacht te blijven geven aan de uitvoering van de regels die moeten voorkomen dat mensen worden blootgesteld aan asbest. Ik zal mij daarvoor inzetten.

Ik verwacht u hiermee voldoende op de hoogte te hebben gebracht van de stand van zaken in het asbestdossier en de ontwikkelingen op het gebied van voorlichting en de saneringen van de asbestwegen voor de komende periode.

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J. M. Cramer